

אין בין שבת ליום הכפורים (בחזוניהם. עראשונים) אלא שזה זדונו בידי אדם, וזה זדונו בכרת. [רב אשי פירש שאפילו אם ננקוט שיש מלקות בחייבי כריתות וכשלקו נפטרו מידי כריתתם והרי נמצא שגם יוהכ"פ ענשו תלוי בידי אדם, מ"מ עיקר זדונו בעונש כרת].
ישנה דעה שאין איסור הוצאה ותחומין ליום הכפורים, אבל אין כן מסקנת ההלכה (ע' כריתות יד ויומא סו). ולענין שביתת בהמה ואיסור 'מחמר' ביוהכ"פ – ע' שאגת אריה עב.
וע"ע שבת קיד ק"ז לענין קניבת ירק ביוהכ"פ וכד'.
דייקו בגמרא שלענין פטור תשלומין לעושה מלאכה שנתחייב בה ממון, זה וזה שוים – כרבי נחוניא בן הקנה שהיה עושה את יום הכפורים כשבת לענין זה.
סתם משנה בכתובות דלא כרינבה"ק, ואין הלכה כדבריו.

דף ח

טז. מה בין...

- א. – המודר הנאה מחברו למודר ממנו מאכל.
- ב. – נדרים לנדבות.
- ג. – זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש.
- ד. – מצורע מוסגר למצורע מוחלט.
- ה. – טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט.
- ו. – ספרים לתפלין ומזוזות.

א. המודר הנאה מחברו, אסור להשאיל לו כלים כלל [אף כלים שאין משכירים כיוצא בהם – לרבי אליעזר האסור 'ויתור' (= דברים שאין אנשים מקפידים עליהם ורגילים לוותר) במודר הנאה. עפ"י נדרים לג.], וכן אסור ליכנס לרשותו לרבי אליעזר. ואילו המודר ממנו מאכל [שאמר 'הנאה המביאה לידי מאכל עלי'. שם] – אינו אסור אלא בהנאה השווה פרוטה ויותר או בהנאה השייכת לאכילה, אבל מותר להשאילו כלים שאין עושים בהם אוכל נפש במקום שאין משכירים כיוצא בהם. וכן דריסת הרגל מותרת.

ב. הנדרים – חייב באחריותם, שאם אמר 'הרי עלי...' והפריש ונגנב או נאבד – חייב להביא אחרים תחתם (ונרצה לו לכפר עליו – את ש'עליו' חייב באחריותו עד שיתכפר בו. רבי שמעון). והנדבות [הרי זו] אינו חייב באחריותן.

ישנו דבר נוסף ביניהם; הנדבה באה מן המעשר והנדר אינו בא אלא מן החולין. לא דיברו במשנה אלא בדינים שלאחר ההפרשה. ואפשר שתנא ושייר דברים אחרים. גם אפשר שנפקותא זו כלולה בדברי המשנה (עפ"י ראשונים).

ג. זב הרואה שתי ראיות מטמא משכב ומושב וכן צריך לספור שבעה נקיים לטהרתו – כבעל שלש ראיות, אלא שאינו מביא קרבן לכשיטהר (וכפר עליו הכהן לפני ה' מזוהו – מקצת זבים מביאים ומקצתם אין מביאים. רבי סימאי אומר: מנה הכתוב שתיים – וקראו 'טמא' (איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא) שלש – וקראו טמא (וזאת תהיה טמאתו בזובו רד בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו טמאתו הוא), הא כיצד – שתיים לטומאה ושלוש לקרבן).

ד. מצורע מוסגר אינו טעון פריעה ופרימה כמצורע מוחלט (והצורע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע... – מי שצרתו תלויה בגופו יצא זה שאין צרתו תלויה בגופו אלא בימים. רבא). אבל לענין שילוח מחנות וטומאה [בביאה אל הבית] – זה וזה שוים (כל ימי אשר הנגע בו... – לרבות מצורע מוסגר לשילוח).

ה. טהור מתוך הסגר אינו חייב בגילוח ובצפורים כטהור מתוך החלט. (... וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע – מי שצרתו תלויה ברפואות יצא זה שאין צרתו תלויה ברפואות אלא בימים. אביי). לענין טבילה, הערב שמש וכיבוס בגדים – זה וזה שוים (עפ"י ר"ח; פירוש המשניות לרמב"ם ומאירי).

ו. לדברי חכמים במשנתנו, הספרים נכתבים בכל לשון ואילו תפלין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית (והיו הדברים – בהוויתן יהו). רשב"ג אומר: אף בספרים לא התירו שיכתבו (חוץ מלשון הקדש) אלא יוונית (יפת אלקים ליפת וישכן באהלי שם – יפיותו של יפת באהלי שם. רבי יוחנן). אמר רבי יוחנן: הלכה כרשב"ג (ט:).

מבואר בסוגיא שגופן (= צורת אות, כתב) שאינו של אשורית אינו כשר לספרים, גם אם לא שינה ללשון אחרת.

לתופרן בגידין ולטמא את הידים – ספרים ותפלין ומזוזות שוים. [ובמקום אחר נחלקו תנאים בדבר, אם ספר תורה שתפרו בפשתן כשר אם לאו. ע' מכות יא].

א. אף על פי שהלכה כרשב"ג, כבר נשתבש לשון יווני מן העולם ונשתקע (עפ"י רמב"ם תפלין א, יט. וכן נראה בדעת הר"ף – ער"ן להלן רפ"ב).

ב. כתבו ראשונים: עתה הותר לתרגם כתבי הקדש משום 'עת לעשות לה' הפרו תורתך'. והכרעת הפוסקים היא שהותר לכתוב בכל לשון ובכל כתב, ובלבד בלשון שהעם שבאותו מקום מבין בו. ולדעת הראב"ד (הובא בר"ן בשבת) אין התר לתרגם כתבי הקדש אלא למי שאינו בקי בלשון הקדש. והחזון-איש (ס, יד) כתב שדעה זו מוסכמת על הכל, אלא שעתה שאנו נוהגים לקרוא בספרים המודפסים ונחשב כקורא על פה, יש לומר שהותר כבר בכל לשון. ואחרי שהותר לכתוב תנ"ך שלא כהלכתו ולקרות בו, אין אנו רגילים לשער בכל שעה ושעה אם אפשר לקרות בתנ"ך כשר, דלא הטריחו בדבר, שזה גם כן עש' לתורה שלא להטריח בדבר' (חזו"א ס, יד).

ומסתבר שלכתוב פסוקים ופרשיות בקלף שלא לצורך לימוד, וכן להדפיס פסוקים על מכתבי הזמנות וכד' – אסור, שהרי אין בדבר שום צורך ולא הותר לכתוב פסוקים אלא משום 'עת לעשות לה'...'. (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"ד לה, ד). וכבר כתבו כן האחרונים, שאין לכתוב פסוקים מהתורה שלא להתלמד, כגון פסוקים לקישוט הסוכה (מובא במשנ"ב תרלח סק"ד. אך אין בכלל זה מליצות וברכות המבוססות על קטעי פסוקים).

ג. חילוק נוסף בין ספר תורה לתפלין ומזוזות, שהספר כשר גם כשנכתב שלא כסדרו [– בזמן, אבל סידור הדברים לא נשתנה], ואילו תפלין ומזוזות אינן כשרות אלא כסדרן [ולא מנה התנא חילוק זה כי גם בספר צריכות האזכרות שבו להיכתב כסדרן. עפ"י רעק"א, וע"ע ראשון לציון רש"ש והר צבי].

ג. נחלקו הראשונים בספר תורה שחסרות בו כמה אותיות, האם כשר או פסול לקריאה בציבור (עתוס' כאן; שו"ת הרשב"א תריא ובהידושו בגטין ס; ר"ן להלן פ"ב; בית יוסף יו"ד רעט).

דין זב בשביעי שלו שטבל ואחר כך ראה שוב – בפסחים פא.

דף ט

יז. א. האם מגילת אסתר נכתבת בכל לשון אם לאו?

ב. שאר ספרי נביאים וכתובים, האם נכתבים בכל לשון?

ג. אלו שינויים שינו הזקנים בכתבם את התורה לתלמי המלך?

א. לפי תירוץ אחד בגמרא בפירוש הברייתא, מגילה אינה כספר תורה ואינה כשרה להיכתב בלשון תרגום [ולא תרגום שבה בלשון מקרא, כגון 'פתגם' ו'יקר'] ולא בכתב עברי, אלא כתב אשורי על הספר ובדיו (ככתבם וכל'שונם).

א. לתנא דמתניתין, כתבו התוס': מגילה כשרה בכל לשון כספריים. ובדעת רשב"ג נחלקו הסוגיות; לפי המתירין בסוגיתנו אינה כשרה ביוונית, ולפי הסוגיא להלן (יה. בדעת רב ושמואל) כשרה ביוונית.

ויש סוברים שלרשב"ג מגילה כשרה ביוונית (עפ"י בעל המאור רפ"ב. ופסק כן להלכה, וכ"כ הרי"ד). ויש סוברים שאין הלכה כרשב"ג במגילה (עפ"י רמב"ן). ויש סוברים שאין נפקותא בדבר עתה, לפי שלשון יוונית נשתבשה ונשתכחה, כאמור (ערמב"ם הלכות תפלין; ר"ן רפ"ב).

ב. נחלקו הפוסקים האם צריכה להיות כתובה בכתב (= גופן) אשורי דוקא [גם אם כתובה בשפה אחרת], או שמא כשרה בכל צורת-כתב (ע' בתוס' כאן ופסקי ריא"ו; רמב"ם מגילה ב, ג; ריטב"א תורי"ד ופסקי רי"ד יט. תשב"ץ ח"א ה; בית יוסף ורמ"א או"ח תרצ, ט ורעק"א ובאור הלכה שם; חות יאיר קט). ג. מגילה שכמה תיבות בתוכה כתובות בלשון אחרת – יש אומרים שפסולה [ואף על פי שאם השמיטו אותן תיבות לגמרי כשרה, בזה גרע יותר, שהוא כמוזיף מתוכן]. והריטב"א מצדד להכשיר. וצריך עיון (מובא בבאור הלכה תרצ, ז).

ב. לחכמים המתירים לכתוב ספר תורה בכל לשון, הוא הדין לשאר ספרי נביאים וכתובים. ולרשב"ג שלא התיר אלא ביוונית, אמר רבי יהודה: לא התיר אלא בספר תורה ומשום מעשה דתלמי, אבל שאר ספריים אינם נכתבים אלא בלשון הקדש.

א. כתבו התוס': לא אמרו כאן אלא לענין הרשות לכתוב ולקרוא בהן, אבל לענין הצלה מפני הדליקה – מצילים בכל אופן, מפני שמות הקודש שיש בתוכם.

ב. לדעת רש"י ור"ן (בשבת קטו), אין חילוק בין ספרי נביאים לכתובים לענין ההתר לתרגם. ואף על פי שיונתן תרגם הנביאים, לא כתבו על ספר – לפי שלא ניתן להיכתב. ועתה הותר לכתוב בכל לשון לצורך פירוש למי שאינו בקי, כנוכח לעיל.

ג. כשכתבו שבעים ושנים זקנים את התורה לתלמי המלך, הכניסם בבתי נפרדים ולא גילה להם על מה כינסם, ונתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולם לדעת אחת, וכתבו לו 'אלקים ברא בראשית'; 'אעשה אדם בצלם ובדמות'; 'זכר ונקבה בראו'. (יש אומרים ששינו 'זכר ונקביו'); 'הבה ארדה ואבלה